

Läs mer om ordförråd – Motsatslek

Motsatslek är en app som gör barn uppmärksamma på vad motsatser är och vilka ord och begrepp som är motsatser. Varför hjälper det barn att utveckla ordförrådet och språket?

Hur bygger barn upp ett ordförråd?

Ord är de viktigaste byggstenarna i språket. Att lära sig ord är att få en etikett, ett namn, på föremål och upplevelser. De allra första orden är namn på personer, saker eller händelser som återkommer ofta och är viktiga i barnets dagliga rutiner. Från ca 1 års ålder tillkommer ca 3 ord/vecka. Runt 18 månaders ålder tar utvecklingen fart; man talar om en ordförrådsexplosion, och barnet samlar på sig 9 eller flera ord /vecka. Det som ökar mest är ord för saker (substantiv), men efter att barnet har omkring 100 aktiva ord börjar även ord för handlingar (verb) och egenskaper (adjektiv) öka. När barnet är ca 2½ år har det redan ett ordförråd på omkring 500 ord och fortsätter sedan att utöka det under hela uppväxten och skoltiden. Under skolåldern lär sig barn nästan 3000 nya ord per läsår. Man måste alltid komma ihåg att det är stora variationer mellan olika barn både vad gäller hur snabbt de lär sig ord och hur många de lär sig.

Hur organiseras ordförrådet?

Allteftersom barnet tillägnar sig ord behöver det hitta någon form av system eller organisation för alla ord. Man kan jämföra med att fylla på en bokhylla med böcker där man ställer dem som hör ihop på något sätt bredvid varandra eller över varandra eller under varandra. När man fyller på med en ny bok får den hitta en plats som passar i förhållande till de böcker som redan finns där. Ibland behöver man organisera om när man märker att en bok kan höra ihop med olika böcker på olika sätt. Den kan höra ihop med andra böcker som alla har röd pärm, men den kan också höra ihop med de böcker som är väldigt tjocka eller de böcker som handlar om djur eller de böcker som är spännande o s v.

Ord hör ihop med, associeras med, andra ord på många sätt:

för att de låter lika – kantarell, karamell

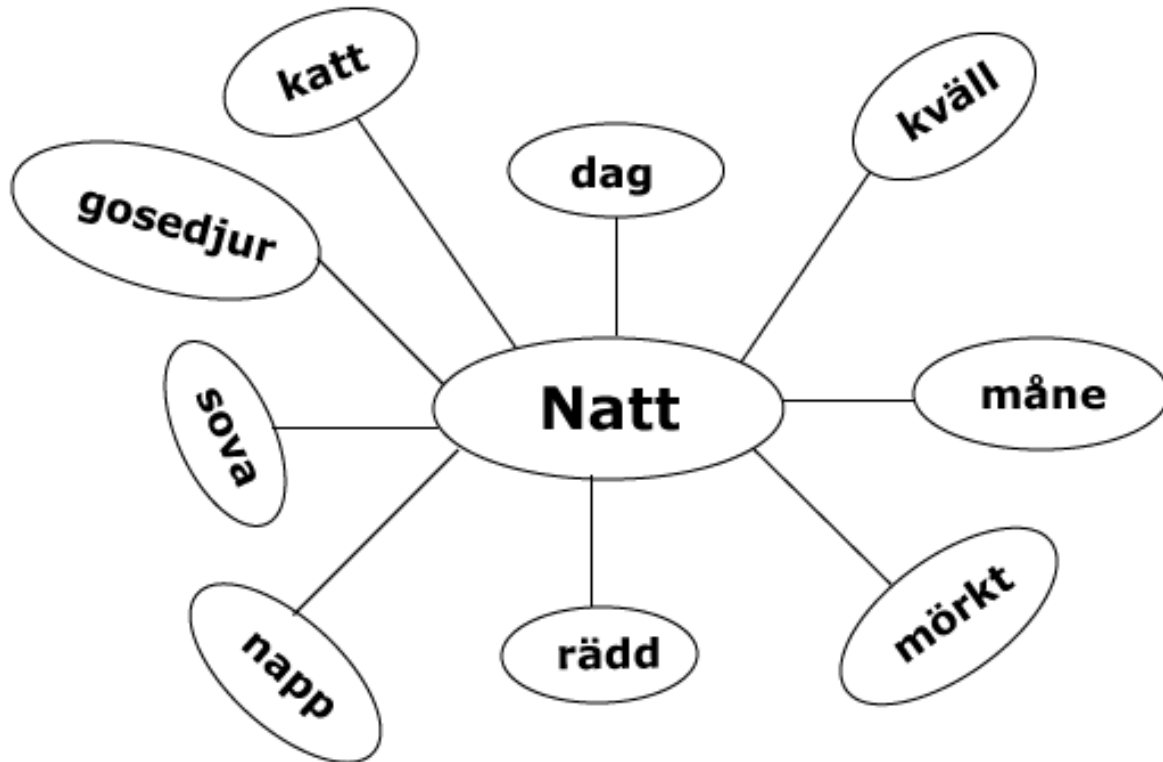
för att de rimmar – gris, spis

för att de betyder samma eller nästan samma sak – ropa, skrika

för att de betyder tvärtom och är motsatser – liten, stor

för att de tillhör samma kategori – äpple, apelsin, banan

för att de är underordnade eller överordnade varandra – kläder, byxor, tröja
för att de har en viktig egenskap gemensam – rosa tröja, rosa väska
för att de har en gemensam nämnare – favorithjältens vapen, favorithjältens kläder
etc.

Exempel på hur ordet “natt” skulle kunna associeras till andra ord

Hur stimulerar vi ordförrådet?

Att ha ett bra system att plocka in nya ord i gör det både lättare att lära sig nya ord och lättare att hitta dem när vi behöver dem. När vi leker språklekar som går ut på att hitta ord som hör ihop på något sätt hjälper vi barn att både lära sig nya ord och bygga sin ”bokhylla” med böcker/ord. Många lekar tar också fasta på det. Exempel är kategoriseringslekar, sorteringslekar, ringlekar.

Att öka ordförrådet via lekar och övningar som fokuserar på betydelse-relationer mellan ord har visat sig fungera bättre än lekar som fokuserar på om ord låter lika. Det betyder att om man är ute efter ett större och effektivare ordförråd är lekar som innefattar att kategorisera, leta synonymer, leta motsatser eller sätta in ord i sammanhang att föredra framför att leta efter ord som börjar på samma ljud eller rimmar. Sådana lekar är däremot utvecklande för den språkliga medvetenheten.

Hur har vi tänkt att Motsatslek ska fungera?

I Motsatslek har vi fokuserat på att göra det roligt att leka med motsatser som ett sätt att

- öka ordförrådet
- organisera ordförrådet
- öka förmågan att snabbt hitta ord när man behöver dem.

Till grund för förståelsen av ett ord ligger att man förstår begreppet, d v s den sak, händelse, känsla etc. som ordet står för. Man behöver då ha verkliga upplevelser som gör att man förstår betydelsen för att ordet inte bara ska bli ”papegoj-prat”. Vi menar inte att man lär sig ords betydelse via spel som i Motsatslek men att man befäster ord och hjälper till att bygga associationer till andra ord. Nya ord kan också väcka nyfikenhet och ge den vuxne anledning att förklara och visa i verkligheten vad orden betyder. Ju mera man använt ett ord i ett sammanhang desto lättare har man också att hitta det när man pratar.

Det är speciellt med tanke på att olika barn har olika stort ordförråd och har kommit i kontakt med olika ord som vi skapat en möjlighet att göra egna spel. Den vuxne (och barnet självt förstås) kan då skraddarsy spelet utifrån varje barn. Ordboken är tänkt att fungera som uppslagsbok och underlag för prat om vilka ord som är motsatser.

Men FÖRST OCH FRÄMST vill vi att det ska vara ROLIGT och hoppas det upplevs så av barnen.